

MUSIK UND KIRCHE (2009), NR 1–6

Pierwszy numer rocznika 2009 (styczeń – luty) w części głównej (*Editorial*) koncentruje się na elementach religijnej twórczości Georga Friedricha Händla, Josepha Haydna, Louisa Spohra oraz Felixa Mendelssohna Bartholdy'ego. Dział otwiera praca Rainera Heyinka poświęcona kompozycjom Händla powstałym w czasie jego pobytu w Rzymie w latach 1707–1708 (*Zu Unrecht vernachlässigt*, s. 10–14). W owym czasie spod pióra kompozytora wyszły opracowania muzyczne psalmów, antyfon i motetów do tekstów łacińskich. Dzieła te stanowią małą grupę, przez co zostały nieco zapomniane. Dlatego też Heyink postuluje ich ponowne odkrycie ze względu na wysoką wartość muzyczną tych dzieł. Drugi artykuł, pióra Andreasa Friesenhagena, koncentruje się na muzyce kościelnej Haydna sprzed roku 1790 (*Ein gewisses jugendliches Feuer*, s. 20–27). Artysta, uchodzący za ojca symfonii i kwartetu smyczkowego, jest generalnie marginalizowany w zakresie działalności religijnej. Friesenhagen stara się ów stan rzeczy zmienić, prezentując jego dokonania na polu muzyki kościelnej, skupiając się przede wszystkim na formie mszy. W kolejnym przedłożeniu, autorstwa Christophera Heimbuchera, jest badana religijna twórczość chóralna Louisa Spohra (*Die geistliche Chormusik Louis Spohrs*, s. 28–34). Autor reflektuje nad wybranymi kompozycjami, szczególnie nad przykładami wczesnoromantycznych oratoriów. Dział zamyka Manuel Schilling, analizując teologię oratorium Eliasza Mendelssohna (*Ich wollte sie erlösen, aber*

sie hören es nich, s. 36–44). W dziale *Artikel* znajduje się praca S. Bauer, I. Breidenbach i B. Leube, przedstawiająca projekt realizowany we wspólnotach kościelnych okręgu Württemberg, dotyczący pedagogiki chóralnej (*Zum singen bringen*, s. 48–50).

Numer drugi (marzec – kwiecień) porusza głównie tematykę budownictwa organowego. *Editorial* rozpoczyna praca Martina Karesa, prezentująca trudności, z jakimi boryka się kultura organowa (budownictwo organowe, muzyka organowa) na terenie Niemiec (*Erstarrung oder Emotion?*, s. 88–95). W kolejnym artykule Ralf Bibiella prezentuje organy znajdujące się w kościele pw. św. Katarzyny w Oppenheim (*Audienz bei einer Königin*, s. 98–104). Muzeum budownictwa organowego z Ostheim jest tematem przedłożenia Friedhelma Brusniaka (*Kreative Ideen*, s. 108–112), natomiast Peter Voitz przedstawia program komputerowy *Hauptwerk*, nawiązując do spektrum związanych z nim możliwości („*Hauptwerk*”, s. 116–121).

Trzeci numer prezentowanego czasopisma (maj – czerwiec) za temat przewodni obrabiał obecność Ducha Świętego oraz duchowość (*Spiritualität*) w muzyce. Część *Editorial* otwiera Fulbert Steffensky, analizując szeroko rozumianą duchowość we współczesnym Kościele protestanckim (*Spiritualität in der Kirche von morgen*, s. 162–166). W kolejnym artykule Peter Zimmerling przedstawia znaczenie pieśni i śpiewnika dla ewangelickiej duchowości („*Wie ein alter Freund im Hause, dem Man vertraut*”, s. 168–174). W swoich rozważaniach wychodzi od Reformacji, by poprzez twórczość Paula Gerhardta i Jana Sebastiana Bacha dotrzeć aż do czasów współczesnych. W wywodzie Martina Petzolda została poddana analizie teologia kantat Bacha przeznaczonych na święto Zesłania Ducha Świętego (*Theologie und Spiritualität in Bachs Pfingstkantaten*, s. 176–183). Autor, opierając swe twierdzenia o szczególną analizę kantaty *O ewiges Feuer, o Ursprung der Liebe* BWV 34 zauważa, iż fakt „wylania” Ducha Świętego w dniu Pięćdziesiątnicy nie gra u Bacha żadnej roli. Kompozytor skupia się bowiem na podkreśleniu woli trójjedynego Boga, który pragnie zamieszkać w sercu człowieka. Następny tekst, autorstwa Christfrieda Brödela, skupia się na dziele Jörga Hercheta zatytułowanym *Pfingstkantate (Veni, Sance spiritus)*, s. 184–190), poddając je gruntownej analizie. *Editorial* zamyka artykuł Kaya Johannsena (*Die Magie des Klangs*, s. 192–197). Autor zastanawia się, czy koncert muzyczny może stać się formą nabożeństwa. W dziale *Artikel* Jürgen Schaarwächer przedstawia muzykę kościelną Henry’ego Purcella („*I will sing unto the Lord as long as I live*”, s. 198–201), a Julianne Bally wtajemnicza czytelnika w projekt *DaCapo*, prowadzony przez Niemiecką Centralną Księgarnię dla Niewidomych, mający na celu propagowanie materiałów muzycznych pisanych pismem Braile’a (*Noten für Blinde*, s. 202–203).

Numer czwarty periodyku (lipiec – sierpień) w części głównej (*Editorial*) został poświęcony nowym tendencjom w muzyce organowej i liturgicznej. Rozpoczyna go przyczynek Danieli Philippi, w którym analizie została poddana stylistyka muzyki organowej ostatniego dwudziestolecia (*Neue Orgelmusik zu Beginn des 21.*

Jahrhunderts, s. 244–249). Wywód jest prowadzony w oparciu o trzy kompozycje: *Himmelsspalt* Charlotte Seither, *Hommage à Jean Langlais* Naji'ego Hakima oraz *Norge* Theo Brandmühlera. W następnym tekście Martin Herchenröder prezentuje amerykańską współczesną muzykę organową (*Neue Orgelmusik in den USA*, s. 250–259). Autor dokonuje przeglądu wszystkich najważniejszych stylów, gatunków i kompozytorów XX w. Dział ten wieńczy artykuł Petera Bubmanna, którego tematem jest symfoniczne gospel-oratorium *The Prince Of Peace* Ralfa Grösslersa, w którym kompozytor umiejętnie połączył pierwiastki musicalowe z elementami muzyki religijnej (*Der Gospel-Messias*, s. 266–272). W części *Artikel* znalazła się jedna praca, poświęcona zjawisku amerykanizacji niemieckiej muzyki kościelnej w dziewiętnastowiecznej Ameryce, pióra Daniela J. Grimmingera (*Adaptation – Akkulturation – Assimilation*, s. 284–286).

Numer piąty (wrzesień – październik) porusza tematykę wpływu określonego miejsca i jego uwarunkowań na odbiór sztuki. Konrad Klek w swoich rozważaniach porusza temat koncertowania w niecodziennych oprawach (*Das Kirchenkonzert im Kontext der Eventkultur*, s. 320–326). Autor zauważa, iż fascynacja tzw. wydarzeniami, przedsięwzięciami w błyskotliwej oprawie -*Events* jest niezwykle żywa we współczesnej kulturze. Nierzadko samo słuchanie muzyki już dziś nie wystarcza. Odbiorca potrzebuje dodatkowych bodźców, wrażeń. Klek na podstawie konkretnych przykładów pokazuje zagrożenia i skutki uboczne z tym związane. Dochodzi następnie do nowej definicji pojęcia *Event*, która może zyskać aprobatę także na polu muzyki kościelnej, bez ślepego poddaństwa współczesnym trendom. W kolejnym artykule Gabriele Heppe-Knoche prezentuje nowe sposoby wykorzystania przestrzeni budynku kościoła w Kassel (*Am Anfang war das Ort*, s. 328–330). Kościół *Brüderkirche* stał się, jak to określa autorka, miejscem artystyczno-teologicznych eksperymentów, wykorzystujących sztuki współczesne, stanowiąc przykład kreatywnego wykorzystania przestrzeni historycznych zabudowań. W tekście zostały przedstawione konkretne rozwiązania. Tematykę nowej formy koncertów, odbywających się w przestrzeni sakralnej, podejmuje także Anja Renczikowski („*Utopie jetzt!*”, s. 332–335). Od 14 lat w Mülheim, w przestrzeni *Peterkirche*, eksperymentuje się z nowymi formami muzycznych wystąpień. Owocem tego jest festiwal o nazwie *Utopie jetzt!*. Artykuł przedstawia koncepcje i rozwój owego przedsięwzięcia. Dział *Editorial* zamyka przedłożenie Andreasa Bomby, traktujące o miejscu muzyki kościelnej w rozgłośniach radiowych i telewizji (*In der Schmutzedecke*, s. 336–343). Autor zauważa medialną marginalizację muzyki sakralnej, dopatrując się przyczyn w braku rezonansu ze współczesnymi trendami (... *weil sie keinen Event-Charakter haben...*). Część *Artikel* zawiera interesujący tekst pióra Andreasa Marti'ego dotyczący współczesnej muzyki popularnej (*Die Populärmusik gibt es nich*, s. 344–353).

Rocznik 2009 „Musik und Kirche” zamyka numer (listopad – grudzień) poświęcony formie muzycznej *Requiem*. Rozpoczyna go artykuł Gustava A. Kriega,

poświęcony kompozytorom *Requiem* w Kościele reformowanym (*Komponieren für das Ende der Dinge*, s. 384–393). Autor dokonuje przeglądu dzieł od czasów Heinricha Schütza do współczesności. Twórczość Schütza jest także przedmiotem badań Wenera Breiga, który analizuje historię tekstu z pierwszej części *Musikalischen Exequien* SWV 279 („Herr, dir lebe ich”, s. 394–397). Kolejne przedłożenie jest zapisem rozmowy Petera Bubmanna z Rolfem Schweitzerem — kompozytorem *Requiem* — 23. 02. 1945. *Für Tote und Lebende (Mahnung und Verpflichtung zur Versöhnung*, s. 399–402). Z kolei Manuel Schilling podjął się teologicznej analizy *Messa da Requiem* Giuseppe Verdiego (*Freiheit jenseits des Todes*, s. 404–411). Autor ten stwierdza, że dzieło włoskiego kompozytora, mimo iż tak obce łacińskiej tradycji liturgicznej, jak sam Verdi katolicyzmowi, posiada głęboką duchowość (*tiefe Spiritualität*), której centrum wyznacza część *Libera me*. Dział *Editorial* wieńczy artykuł Svena Heimke, poświęcony *Requiem. Neun geistliche Konzerte* Hansa Wenera Henzego (*Human statt heilig*, s. 412–414). Część *Artikel* zawiera dwie prace: Klaus Röhring podejmuje refleksję nad *Sonate für Viola solo* jako instrumentalnym *requiem* Bernda Aloisa Zimmermanna („...an den Gesang eines Engels”, s. 416–418), natomiast Thomas Lipski wspomina wielkiego budowniczego organów, zmarłego przed pięćdziesięciu laty, Hansa Henry’ego Jahna (*Die Orgel als klingender Ordo*, s. 420–424).

Piotr Herok (Opole)